

Kirje

1.12.2022

VN/32532/2022
VN/32532/2022-OKM-1

Lukiokoulutuksen järjestäjille

Ulkomaiset opiskelijat lukiokoulutuksessa

Useat suomalaiset lukiot ovat viime aikoina rekrytoineet ulkomaisia opiskelijoita. Toistaiseksi eniten on kokemusta toimintamallista, jossa koulutuksen järjestäjät markkinoivat koulutusta yrityksen nettipalvelun kautta EU/ETA-alueen ulkopuolisissa maissa oleville nuorille. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuutta opiskella suomen kieltä ennen lukio-opintojen alkua. Kieliopintojen jälkeen alaikäisten opiskelijoiden tarkoituksena on osallistua lukion oppimäärän mukaiseen opetukseen Suomessa suomen tai ruotsin kielellä sekä suorittaa opintojen päätteeksi suomalainen ylioppilastutkinto.

Toimintamalli on mahdollisesti laajenemassa lukiokoulutuksessa ja myös ammatilliseen koulutukseen. Toimintamallia ja opiskelijatarjontaa on markkinoitu laajasti lukiokoulutuksen järjestäjille. Toimintamalli perustuu osaltaan suomalaisen yhteiskunnan osaajapulaan, jonka ratkaisemiseksi on kasvava paine lisätä työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa. Useat lukiokoulutuksen järjestäjät ovat lisänneet ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointia johtuen mm. lukioikäluokkien pienentymisestä ja halusta säilyttää lukio omassa kunnassa.

Ulkomaisten opiskelijoiden valinta opiskelijoiksi on mahdollista, jos lukio-koulutuksen järjestäjät huolehtivat kaikista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä lainsäädännön vaatimuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää tässä asiakirjassa huomiota eräisiin keskeisiin lukiokoulutuksen järjestämistä ja viranomaistehtäviä koskeviin lainsäädännön asettamiin edellytyksiin koulutuksen asianmukaisen järjestämisen varmistamiseksi.

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

Lukiolain 20 § mukaan opiskelijaksi ottamisesta oppilaitokseen päättää koulutuksen järjestäjä. Lukiolain 21 ja 22 §:ssä säädetään opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja perusteista. Niiden perusteella koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän tai sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin. Opiskelijaksi voidaan painavasta syystä ottaa myös henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo muutoin olevan riittävät edellytykset opinnoista suoriutumiseen. Viimeksi mainitussa tilanteessa opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tulee tällöin perustella. Opiskelijaksi ottamisen perusteina nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa käytetään hakijoiden aiempaa opintomenestystä ja hakutoiveita. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisesti järjestettävistä valinta- tai soveltuvuuskokeista ja muista lisänäytöistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa 6 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvassa valinnassa koulutuksen järjestäjä voi ottaa osan opiskelijoista sellaisista hakijoista, joilla ei ole perusopetuslaisissa tarkoitettun perusopetuksen päättötodistusta. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä säädetään lukiolain 21 §:ssä. Jos hakija on suorittanut lukiolain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettun sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin,

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

koulutuksen järjestäjän tulee arvioida hakijan opetuskielen hallinta ja muut edellytykset suoritua lukio-opinnoista. Hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi, jos hänellä ei ole riittävästi valmiutta haku kohteen opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen.

Oppilaaksi ottamista koskeva päätös on keskeisimpiä lukiokoulutuksen järjestäjän viranomaistehtäviä. Koulutuksen järjestäjän harkintavallan laajuutta korostaa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä, jossa opiskelijamäärää ei säädelä. Näin ollen koulutuksen järjestäjän harkintavalta ulottuu suoraan myös valtionosuusrahoituksen tasoon.

Opiskelijavalinta perustuu hakijan oma-aloitteiseen hakeutumiseen. Oppilaaksi ottamista koskevan päätöksen yhteydessä tulee varmistua, että hakijalla on edellytykset selviytyä lukion oppimäärän mukaisista opinnoista sekä suorittaa suomen tai ruotsin kielellä ylioppilastutkinto. Tämä hakijakohtainen selvitystyö on tarpeen dokumentoida luotettavasti ja kattavasti. Huolellinen harkinta turvaa niin viranomaisen kuin opiskelijan oikeusturvan toteutumisen.

Lukiolain 8 § mukaan koulutuksen järjestäjä voi täydentää koulutusta hankkimalla opetusta sekä muita palveluja toiselta lukiokoulutuksen tai muun koulutuksen järjestäjältä, korkeakoululta, muulta julkiselta taholta tai muulta yksityiseltä rekisteröidyltä yhteisöltä tai säätiöltä. Koulutuksen järjestäjä vastaa kaikissa tilanteissa siitä, että sen hankkima opetus ja palvelut järjestetään lukiolain mukaisesti.

Opiskelijaksi ottamista koskeva päätös on julkisen vallan käyttöä, eikä sitä voi ulkoistaa ulkopuoliselle toimijalle. Yksityiset tahot voivat koulutuksen järjestäjän niin harkitessa antaa tietoja suomalaisesta lukiokoulutuksesta ja tukea hakijaa koulutukseen hakeutumisessa, mutta vastuu varsinaisesta viranomaisharkinnasta ja tietoperustan oikeellisuuden selvittämisestä on aina koulutuksen järjestäjällä.

Lisäksi tulee huomioida, että yrityksen järjestämä kielikoulutus ei ole lukiolaissa tarkoitettua opetusta tai palvelua, koska kielitaito on keskeinen edellytys lukiokoulutukseen pääsemiseksi.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä

Lukiokoulutuksen rahoitus perustuu laskennalliseen rahoitusjärjestelmään ja rahoitus määräytyy opiskelijamäärän ja opiskelijakohtaisen yksikköhinnan perusteella. Yksikköhinta sisältää valtionosuuden ja kuntien rahoitusosuuden. Yksikköhinta perustuu aikaisempiin toteutuneisiin kustannuksiin. Yksikköhinta on kuitenkin keskimäärin noin 15 % alhaisempi kuin toteutunut kustannustaso. Toteutuneen kustannustason ja yksikköhintarahoituksen ero tarkoittaa sitä, että yksikköhintarahoitus ei kata kustannuksia ja lukiokoulutuksen ylläpitäjät, erityisesti kunnat, joutuvat rahoittamaan lukiokoulutuksen järjestämistä omilla tuloillaan. Tämä tulee ottaa huomioon myös mahdollisessa ulkomaisten opiskelijoiden suuremman ohjauksen ja tuen tarpeessa. Lisäksi mahdolliset ulkopuoliselle maksettavat opiskelijahankinnan kustannukset jäisivät katettavaksi muulla kuin valtionosuusrahoituksella.

Lukiokoulutuksen rahoituksen tarkastus- ja valvontajärjestelmä

Koulutusta koskeva lainsäädäntö jättää koulutuksen järjestäjälle harkintavaltaa päättää kunkin yksittäisen opiskelijan koulutuksen järjestämiseen liittyvistä yksityiskohdista lainsäädännön tarkoituksen ja tavoitteiden mukaisesti. Harkintavallan käytölle on kuitenkin asetettu koulutusta, rahoitusta ja hallintoa koskevassa lainsäädännössä sekä niiden perusteella annetuissa määräyksissä ja ohjeissa selkeät rajat, joita koulutuksen järjestäjä on velvollinen noudattamaan.

Koulutuksen järjestäjän toimintaan voidaan kohdistaa erillinen toiminnan ja talouden tarkastus. Toiminnan ja talouden tarkastus on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 58 §:ään perustuvaa toimintaa, jota opetus- ja kulttuuriministeriö suorittaa eri koulutusmuodoissa. Toimintaa ja taloutta tarkastetaan aina suhteessa lainsäädäntöön ja viranomaismääräyksiin. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava koulutuksen asianmukaisen toteuttamisen ohella myös siitä, että valtionosuuksien maksamisen edellytysten toteutuminen on jälkikäteenkin selkeästi todennettavissa. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on huolehtia toimintansa kirjallisesta dokumentoinnista riittäväällä yksityiskohtaisuudella, jotta valtionosuusrahoituksen maksamisen edellytykset voidaan niistä jälkikäteen luotettavasti tarkistaa.

Lukiokoulutuksen järjestäminen asettaa koulutuksen järjestäjälle erityisen huolellisuusvelvoitteen jo senkin vuoksi, että opiskelijamäärää ei säädelä, vaan opiskelijamäärät ovat koulutuksen järjestäjien päätettävissä. Kun valtionosuuksien maksaminen perustuu koulutuksen järjestäjän kahdesti vuodessa ilmoittamiin opiskelijamääriin, annettavan koulutuksen lainmukaisuus ei tule siinä yhteydessä arvioitavaksi. Jos jälkikäteen tehtävän tarkastuksen yhteydessä ilmenee, että lainsäädäntöä ei ole noudatettu, rahoitus voidaan todeta perusteettomaksi ja periä takaisin.

Kuntien velvollisuudet

Suomeen saapuvat alaikäiset voivat saada opiskelupaikan perusteella kotikuntaoikeuden, jolloin heistä tulee oppivelvollisia ja oikeutettuja myös muihin kuntien palveluihin ja hyvinvointialueiden järjestämiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Alaikäisten ulkomaisten opiskelijoiden määrän kasvaessa tulee kuntien huolehtia yhdessä hyvinvointialueiden kanssa siitä, että palveluiden kysyntään kyetään vastaamaan.

Lapsen edun ensisijaisuus

YK:n Lasten oikeuksien sopimusta (LOS) sovelletaan kaikkiin alle 18-vuotiaisiin. Ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten osalta korostuu myös koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten vastuu siitä, että lapsen etua arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja yksilökohtaisesti. Lapsen edun mukaisesti toimiminen voi tarkoittaa koulunkäynnin lisäksi myös muiden palveluiden ja tuen tarjoamista, joista normaalisti vastaavat ensisijaisesti lapsen huoltajat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee seuraamaan ulkomaisten lukio-opiskelijoiden määrän kehitystä ja opintojen etenemistä.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Ylijohtaja

Petri Lempinen

Tiedoksi

Opetushallitus
Kuntaliitto
Sivistystyönantajat ry
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Pro Lukio ry
Yksityiskoulujen Liitto ry
Valtiovarainministeriö
OKM osastot ja yksiköt

VN/32532/2022-OKM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: